

УДК 070:004.738.5

DOI 10.35254/bsu/2025.74.31

*Тиллеков С.М.**“Ала-Тоо” Эл аралык университети
профессордун м.а.**Асанова А.А.**К. Карасаев атындагы БМУ,
ф.и.к.*

САНАРИП ДООРУНДАГЫ ЖУРНАЛИСТИКА: ЖАНЫЛЫКТАРДЫ ДАЯРДОО ЖАНА ЖАЙЫЛТУУ ИШМЕРДҮҮЛҮГҮНҮН ТРАНСФОРМАЦИЯСЫНДАГЫ КЫЙЫНЧЫЛЫКТАР ЖАНА МҮМКҮНЧҮЛҮКТӨР

Кыскача мазмуну

Бул изилдөө санарип технологиялары заманбап журналистикасына угулган монумендүүдөй таасирин толук чинде жана байкырап, ылай анализдейт. Салттуу басма жана теле-радио форматтары тез кезеңде онлайн платформалар, социалдык медиа тармактары жана мобилдик жаңылык колдонмолору менен ордун ээлеп жатат жана журналисттердин кесиптик ишмердүүлүгүн фундаментально өзгөртөт. Методология академиялык адабияттын толук анализин жана кайсыл өлкөлөрдөгү медиа трансформациялоо сабактарынын байкоосун өз ичине алат. Натыйжалар санариптештирүүнүн маалыматка жетүүнү кеңейтет жана мультимедиа кайказарын өнүктөрөт, бирок контент тактыгы, дезинформация тарыхы жана коомдук ишеним төмөндөшү менен байланышкан катаал проблемалар жаратат. Изилдөө журналисттер жаңы технологияларды өздөштүрүү, интерактивдүүлүккө жана фактты текшерүү ыкмаларына ылайык ынамдуу адаптирлорун белгилейт. Жыйынтык этикалык стандарттарды сактоонун маанилүүлүгүн басым кылат.

Түйүндүү сөздөр: онлайн платформалар, социалдык медиа, мобилдик колдонмолор, контенттин ишеничилүүлүгү, дезинформация, журналисттик адаптация, мультимедиа кайказар, ишенимдүүлүк жана этика, факт-чеккинг, медиа конвергенциясы

*Тиллеков С.М.**Международный университет “Ала-Тоо”
и.о.профессора**Асанова А.А.**БГУ им. К. Карасаева,
к.ф.н.*

ЖУРНАЛИСТИКА В ЦИФРОВУЮ ЭПОХУ: ВЫЗОВЫ И ВОЗМОЖНОСТИ ТРАНСФОРМАЦИИ НОВОСТНЫХ МЕДИА

Аннотация

Исследование анализирует многогранное влияние цифровых технологий на современную журналистику. Традиционные печатные и вещательные форматы стремительно уступают место онлайн-платформам, социальным сетям и мобильным новостным приложениям, что радикально трансформирует профессиональные практики журналистов. Методология включает комплексный систематический анализ академической литературы и практических кейсов цифровой трансформации медиа в различных странах мира. Результаты показывают, что цифровизация существенно расширяет доступ к информации и развивает мультимедийное повествование, однако порождает серьезные проблемы с достоверностью контента, распространением дезинформации и снижением общественного доверия к средствам массовой информации. Установлено, что журналисты успешно адаптируются через освоение новых технологий, развитие интерактивности и внедрение методов проверки фактов. Выводы исследования подчеркивают необходимость соблюдения этических стандартов.

Ключевые слова: онлайн-платформы, социальные медиа, мобильные приложения, достоверность контента, дезинформация, адаптация журналистов, мультимедийное повествование, доверие и этика, проверка фактов, конвергенция медиа

Tillekov S.M.

*Ala-Too International University
acting prof.*

Asanova A.A.

*BSU named after K. Karasaev
PhD*

JOURNALISM IN THE DIGITAL ERA: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES IN THE TRANSFORMATION OF NEWS MEDIA

Abstract

This research examines the multifaceted impact of digital technologies on journalism. Traditional print and broadcast formats are rapidly replaced by online platforms, social media networks, and mobile news applications, fundamentally transforming journalists' professional practices. The methodology encompasses comprehensive analysis of academic literature and practical case studies of media transformation. Results demonstrate that digitalization substantially expands information access and develops multimedia storytelling, yet generates serious problems with content accuracy, misinformation distribution, and declining public trust. The study establishes that journalists successfully adapt through adopting new technologies, developing interactivity, and implementing fact-checking methods. Research conclusions emphasize the importance of maintaining ethical standards.

Keywords: online platforms, social media, mobile applications, content credibility, misinformation, journalist adaptation, multimedia storytelling, trust and ethics, fact-checking, media convergence

21-кылымда журналистика тез арада маалымат берүү, интерактивдүүлүк жана аудиториянын катышуусу менен аныкталган экосистемада иштейт. Санарип доору

маалыматты жайылтууну демократиялаштырып, жарандарга жаңылыктар контентин керектөөгө жана чыгарууга мүмкүндүк берди. Бирок, бул демократиялашты-

руу кесиптик журналистика менен колдонуучулар тарабынан түзүлгөн контенттин ортосундагы чек араларды бүдөмүктөтүп, ишенимдүүлүк жана жоопкерчилик жөнүндө суроолорду жаратты.

Павлик [1] жана Деузе [2, 181–193 б.] сыяктуу окумуштуулар санарип технологиясы мультимедиялык окуяларды баяндоону, аудиторияны анализдөөнү жана жекелештирилген жаңылыктарды жеткирүүнү камсыз кылуу менен журналистикага терс жана оң таасирин тийгизди деп баалашат. Ошол эле учурда, "жалган жаңылыктар", жарнама кирешелеринин төмөндөшү жана 24 сааттык жаңылыктар циклинин кысымы сыяктуу маселелер тактык, калыстык жана тереңдик сыяктуу салттуу журналистикалык баалуулуктарга коркунуч келтирет.

Ошондуктан, бул изилдөө, журналистиканын барган сайын санариптик жана фрагментацияланган медиа чөйрөсүндө кантип ыңгайлашып, өнүгүп жана ишенимдүү бойдон кала алары тууралуу улаанып жаткан академиялык талкууларга салым кошкондуктан маанилүү. Бул макалада: санарип доорунда журналисттер жана медиа уюмдары туш болгон негизги кы-

йынчылыктарды аныктоо, инновациялык журналистика практикасы үчүн санариптик платформалар жана технологиялар тарабынан түзүлгөн мүмкүнчүлүктөрдү карап чыгуу, журналисттер жана мекемелер санариптик чөйрөдө ишенимдүүлүктү, этикалык стандарттарды жана каржылык туруктуулукту сактоого кантип ыңгайлашып жатканын талдоо, жана санариптик трансформацияларга жооп катары журналисттик практиканы жана билим берүүнү жакшыртуу боюнча сунуштарды берүүнү көздөйт.

Изилдөөчү Проф.док. Гирижа Шанкер Шарманын айтымында, басма сөздүн тиражы санариптик платформалардын айынан азайып, натыйжада жергиликтүү гезиттер жарнама кирешелерине терс таасирин тийгизүүдө. Facebook жана Twitter сыяктуу социалдык медиа платформаларынын рынокко кириши бул маселени баса белгиледи. Анткени бул платформалар көбүнчө тиешелүү салттуу маалымат каражаттары тарабынан берилген жаңылыктар, көңүл ачуулар ж.б. маалыматтар үчүн акы алынбагандыктан артыкчылыктуу болуп саналат [3, 181–193 б.].

Таблица 1. Санарип доорундагы жергиликтүү журналистика үчүн кыйынчылыктар жана мүмкүнчүлүктөр. Гирижа Шанкер Шарма.

2000-жылдын январь айында Европанын ар кайсы бурчунан келген журналисттер өз өлкөлөрүндөгү онлайн журналистиканын ролун талкуулоо үчүн Лондондо чогулушкан. Сессиянын аягында редакторлор Интернеттеги сүйүктүү изилдөө жана маалымат булактарын айтып беришти. Албетте булар көпчүлүккө маалым болгон: BBC, Guardian жана New York Times веб-сайттары. Бир нечеси cnn.com сайты мисал келтирди. Эч ким "Америка үнү" сайты жөнүндө айткан эмес. Хорваттар эң жакшы көргөн булагы Washington Post гезитинин онлайн басылышы экенин айтышкан. Алар washingtonpost.com сайты Балкан өлкөлөрүн башка веб-сайттарга караганда жакшыраак чагылдыраарын жана күн сайын Post сайты текшерип турушканын байкашкан. Дүйнөлүк желенин кеңири тарала баштагандан алты жыл өткөндөн кийин эле Загреб жана Дубровниктеги редакторлор "Америка үнү" же CNNди эмес, Вашингтондун метрополитен аймагынан тышкары анча чоң эмес таратылуучу жергиликтүү гезит болгон Washington Post гезитин окушкан. Ошондой эле, ал айдагы башкы окуясы Америка футболу болгон гезит болсо деле: Хорватиядагы же дүйнөнүн башка жериндеги редакторлор washingtonpost.com сайты эл аралык жаңылыктар бөлүмүндү кыстарып, түз эле каалаган кабарына өтө алышат, жана алар кайсы окуяларды жана аларды кантип көрсөтүүнү тандай алышат. Редакторлор Washington Post гезитин Американын үнү катары көрүшөт. (washingtonpost.com сайтынын саясий редактору Марк Стенцел сайттын траффинин олуттуу бөлүгү Америка Кошмо Штаттарынан тышкары экенин ырастады) [4, 121 б.].

Санарип доорунда журналисттер мультимедиялык баяндоо чөйрөсүн камтуу үчүн өз жөндөмдөрүн кеңейтишти. Алар азыр ар кандай платформалардагы аудиторияны кызыктыруу үчүн текстти, сүрөттөрдү, видеолорду жана интерактивдүү

компоненттерди бириктирип, контентти кемчиликсиз түзүшөт. Мультимедиялык баяндоочулукка өтүү баяндоо тажрыйбасын байытат жана журналисттерден видеолорду монтаждоодон баштап маалыматтарды визуализациялоого чейин ар кандай технологияларды өздөштүрүүнү талап кылат [5].

Албетте, санариптешкен доордо журналисттердин жоопкерчиликтери да өзгөрүүгө учурады. Окумуштуу Кристофер Харпер онлайн журналистика кабарчынын жана редактордун салттуу ролун кескин өзгөртүүгө даяр экендигин 3 себеп менен белгилейт [6, 272 б.]:

- Биринчиден, онлайн журналистика колдонуучунун колуна алда канча көп күч берет, колдонуучуга жаңылыктарды жана маалыматтардын дарбазачысы (gatekeeper) катары басылманын салттуу ролуна каршы чыгууга мүмкүндүк түзөт. Колдонуучу баштапкы маалыматтарды изилдеп, бир кабарчынын окуясын башкалардын окуясы менен өлкө боюнча жаңылыктар басылмаларын карап чыгуу аркылуу, оңой салыштырып чыгат. Архивдерге да оңой жетүүгө болот.

- Экинчиден, онлайн журналистика, негизинен, жаңы медианын техникалык компоненттери аркылуу окуяны баяндап берүүнүн жаңы жолдорун ачат. Жөнөкөй сөз менен айтканда, онлайн журналисттер башка медиадан айырмаланып, ар кандай медиа каражаттарын - текст, аудио, видео жана сүрөттөрдү бере алышат. Маалыматтарды издөө башка медиада жок маалыматка жетүү мүмкүнчүлүгүн берет.

Үчүнчүдөн, онлайн журналистика жаңылыктарды жана маалыматты берүүнүн салттуу эмес жолдорун камсыз кыла алат. Нью-Йорктук сынчы А. Ж. Лейблинг бир кезде басма сөз эркиндигин басма сөз эркиндигине ээлик кылгандарга таандык деп аныктаган. Интернетти жана компютери бар ар бир адамдын өзүнүн басмаканасына ээ болушуна мүмкүндүк берүүдө.

Мохаммад Икбал Султан жана Анди Субхан Амир «Санариптик Одиссеяны талдоо: Санарип доорундагы журналистика үчүн кыйынчылыктарды изилдөө жана мүмкүнчүлүктөрдү ачуу» аттуу макаласында, санарип доорундагы журналисттердин өзгөрүп жаткан ролу журналистика тармагына олуттуу таасирин тийгизерин белгилеп, төмөндөгүлөрдү сунуштайт [7]:

(1) Жакшыртылган баяндоо: Мультимедиялык баяндоо ыкмасына өтүү журналистиканын сапатын байытып, аудиторияга жаңылыктарды тереңирээк жана кызыктуураак жеткирүүгө мүмкүн. Бул эволюция журналисттерге татаал баяндоолорду көп кырдуу жана таасирдүү жолдор менен жеткирүүгө мүмкүндүк берет;

(2) Ишенимди бекемдөө: Ачыктык жана жоопкерчилик чаралары коомчулуктун журналистикага болгон ишенимин калыбына келтирүү жана бекемдөө үчүн абдан маанилүү, анткени ал туура эмес маалыматтын кеңири таралышынан жана медиа уюмдарына болгон ишенимдин төмөндөшүнөн улам кыйынчылыктарга дуушар болуп келген. Бул демилгелер журналистикада ишенимдүүлүктү бекемдеп, ак ниеттүүлүккө жана ишенимдүүлүккө берилгендикти көрсөтөт;

(3) Аудиторияны күчтөндүрүү: Аудиториянын жогорку деңгээлдеги катышуусу жана интерактивдүүлүгү жаңылык керектөөчүлөрүнө талкууларга активдүү катышууга, пикир билдирүүгө жана жаңылыктар күн тартибине таасир этүүгө мүмкүнчүлүк берет. Бул динамикалык өз ара аракеттенүү, маалымат каражаттары менен алардын аудиториясынын ортосундагы байланышты бекемдейт жана жаңылык керектөөчүлөрүнүн жаңылыктар экосистемасына активдүү салым кошуучулар катары өнүгүп жаткан ролун моюнга алат;

(4) Маалыматтарга негизделген журналистика: Маалымат журналистикасынын үстөмдүгү тереңирээк иликтөө жүргүзүү

жана татаал маселелерди ар тараптуу түшүнүү үчүн мүмкүнчүлүктөрдү берет. Маалыматтарды талдоо ыкмаларын колдонуу менен, журналисттер жашыруун окуяларды жана үлгүлөрдү ачып, өздөрүнүн репортаждарынын тереңдигин жана кеңдигин байытуучу маалыматтарга негизделген түшүнүктөрдү сунуштай алышат;

(5) Тактыкты колдоо: Фактыларды текшерүүнүн жана жалган маалыматтын бетин ачуунун ролу санарип доорунда журналисттик тактыктын жана бүтүндүктүн эң маанилүүлүгүн баса белгилейт. Журналисттер жалган маалыматтын таралышына каршы туруу жана ишенимдүү жаңылыктар булагы катары ишенимдүүлүгүн сактоо үчүн репортаждарынын бүтүндүгүн камсыз кылууда сергек болушу керек деп белгилейт.

Бүгүнкү күндө жарандардын көпчүлүгү, айрыкча жаш муундар, жаңылыктарга санариптик платформалар аркылуу киришет. Бул өзгөрүү салттуу гезиттерди жана телерадиокомпанияларды онлайн контентти сунуштоо менен ыңгайлашууга түрткү болду. Бирок, алар азыр интернеттин жеткиликтүүлүгүн пайдаланган сансыз жөнгө салынбаган жана көз карандысыз булактар менен атаандашып жатышат. Маалыматты демократиялаштыруу ар түрдүү көз караштарды жана тезирээк отчетторду берүү менен бирге, ал ошондой эле туура эмес маалыматтын, сенсациянын жана кликбейт тактикасынын көбөйүшүнө алып келет. Ишенимдүү маалымат каражаттары көп учурда ушул кызыктуу, бирок анча ишенимдүү эмес булактардын алдында өз аудиториясын сактап калуу үчүн күрөшүшөт. Ошондуктан, санариптик доор жеткиликтүүлүктүн артыкчылыгын да, басымдуу жана көп учурда ишенимсиз маалымат экосистемасын багыттоо кыйынчылыгын да алып келет [8].

Ошого ылайык, керектөөчүлөрдүн каалоолорунан баштап сатып алуу адаттары-

на чейин; керектөөнүн өзгөчөлүктөрүнөн баштап коммуникациялык медиаларга чейин; жарнама жана маркетинг иштеринен баштап муктаждыктарга жана каалоолорго чейин, санарип доорунда чоң өзгөрүүлөр болуп жатат [9]. Тармактык журналистика коомчулукка краудсорсинг, интерактивдүүлүк, гипершилтеме, колдонуучулар тарабынан түзүлгөн контент жана форумдар аркылуу журналистика өндүрүшүнүн ар бир аспектинине катышууга мүмкүндүк берет. Ал жаңылыктарды түзүүнү сызыктуу жана жогорудан төмөн карай болгон процесстен кызматташтык процессине өзгөртөт. Бардык эле жаңылыктарды чыгаруу өзгөчө тармактык боло бербейт. Көптөгөн жарандар убактысынын көбүн журналист болгусу келбейт. Бирок тармактык байланыш принциптери жаңылыктар каражаттарынын бардык түрлөрүндө барган сайын кеңири колдонулуп жатат [10]. Интернеттин, мобилдик байланыштын, санариптик медианын жана социалдык программалык камсыздоонун ар кандай куралдарынын жайылышы, жергиликтүү жана глобалдык байланышты тандалган убакытта байланыштырган интерактивдүү байланыштын горизонталдуу тармактарынын өнүгүшүнө түрткү болду [11].

Маалымат оңой жана оңой жеткиликтүү болгон доордо медиа этикасы медианын тилектештигин жана ишенимдүүлүгүн сактоодо маанилүү ролду ойнойт. Журналисттер жана медиа уюмдары коомчулук алган фактыларга ишене алышы үчүн этикалык принциптерди карманышы керек. Жаңы санариптик технологиялар өнүгүп, медиа чөйрөсүн түзө бергендиктен, медиа адистери жана уюмдар жаңылыктардан кабардар болуп, өздөрүнүн этикалык практикасын ошого жараша ылайыкташтырышы керек. Бул санариптик медианын этикалык сунуштары боюнча прогрессивдүү талкууну, маалыматты жана ой жүгүртүүнү талап кылат. Санарип доорундагы медиа этикасы

ошондой эле социалдык жоопкерчиликке байланыштуу маселелерди камтыйт. Мисалы, туура эмес маалыматтын жайылышын токтотуу, ар түрдүүлүктү жана ишке ашырууну жайылтуу жана алардын чагылдырылышынын аялуу коомчулуктарга тийгизген таасирин билүү [12].

2019-жылы Кыргыз өкмөтү төмөнкү максаттарга жетүүнү көздөгөн "2019–2023-жылдарга санариптик Кыргызстан" стратегиясын кабыл алган: санариптик инфраструктураны жана интернет байланышын жакшыртуу, санариптик сабаттуулукту камсыз кылуу жана жергиликтүү жумуш орундарын түзүү мүмкүнчүлүктөрүн өнүктүрүү үчүн IT билим берүү, ошондой эле каржылык технологияларды жана банк секторун санариптик трансформациялоо аркылуу экономикалык өсүшкө өбөлгө түзгөн электрондук өкмөт кызматтарын жана платформаларын иштеп чыгуу [13].

2021-жылдын апрель-май айларында "Медиа диалог" долбоору Интернет саясаты боюнча жарандык демилге" менен биргеликте 50дөн ашык медиа өкүлдөрүн, жарандык коом уюмдарын, санариптик активисттерди жана университеттин профессорлорун киберкоопсуздуктун жана санариптик гигиенанын негиздери боюнча окутту. Катышуучулар жеке маалыматтарды коргоого болгон укуктары, мыйзамсыз маалыматты тараткандыгы үчүн жоопкерчилик, киберкоопсуздук чөйрөсү, социалдык медиадагы коопсуздук тобокелдиктери жана электрондук байланышты жана санариптик маалыматтарды коргоо жөнүндө билишти [14]. Ошол эле учурда, Кыргызстандагы академиялык чөйрөдөн журналистика боюнча окутуучулардын жумушчу тобу ЮНЕСКОнун медиа жана маалыматтык сабаттуулук боюнча үлгүлүү окуу программаларын адаптациялоону пландаштырууда.

Смартфондор санариптик контентти керектөөнүн жана мультимедиялык са-

нариптик контентти түзүүнүн каражаты болуп саналат. Кыргызстандык жарандардын басымдуу көпчүлүгү мобилдик технологиялар менен иштөөдө стол үстүндөгү түзмөктөргө караганда көбүрөөк тажрыйбага ээ. Көпчүлүк жарандар жаңылыктарга онлайн режиминде заматта кабарлашуу тиркемелери (WhatsApp, Facebook, Telegram), YouTube жана социалдык медиа (Одноклассники, Instagram, Facebook) аркылуу киришет.

Журналистика ар дайым технологияга негизделген. Санарип медиа ар түрдүү, инклюзивдүү жана көз карандысыз журналистиканы түзүүнүн бир варианты боло алат. Ушул себептен улам, жаңылыктар кабарчылары учурдагы технологиялык инновациялар жана жаңылыктардын жа-

йылышын гана эмес, ошондой эле журналисттердин ролун, кесиптик нормаларын жана жаңылыктарды чогултуу тартибин кандайча өзгөртүп жатканына кылдаттык менен көңүл буруусу зарыл.

Санарип доорундагы журналистика өзгөрүү менен инновациянын ортосундагы кесилиште турат. Санарип технологиялар салттуу тажрыйбаларга жана баалуулуктарга каршы сыяктуу көрүнгөн менен, чыгармачылык, катышуу жана демократиялаштыруу үчүн жаңы жолдорду ачты. Санариптик трансформациянын кыйынчылыктарын жана мүмкүнчүлүктөрүн академиялык жактан изилдөө аркылуу бул изилдөө журналистиканын заманбап коомдогу өнүгүп жаткан ролун теренирээк түшүнүүгө салым кошууну көздөйт.

Адабияттар

1. Deuze, M. *Journalism and the Digital Age* / M. Deuze. – Cambridge : Polity Press, 2020. – Текст : непосредственный.
2. Pavlik, J. *Innovation and the Future of Journalism* / J. Pavlik // *Digital Journalism*. – 2013. – Vol. 1, № 2. – P. 181–193. – Текст : непосредственный.
3. Malik, N. *Challenges And Opportunities For Local Journalism In The Digital Age* / N. Malik, G. S. Sharma // *IJCRT : International Journal of Creative Research Thoughts*. – 2025. – Vol. 13, iss. 2 (February). – ISSN 2320-2882. – Текст : непосредственный.
4. Powell, A. C. *Democracy and New Media in Developing Nations: Opportunities and Challenges* / A. C. Powell III // *Democracy and New Media* / ed. by H. Jenkins, D. Thorburn. – Cambridge, MA : The MIT Press, 2003. – P. 121. – Текст : непосредственный.
5. Merrill, J. C. *The changing face of journalism: Tabloids, talk shows, and trash TV in America* / J. C. Merrill, G. L. Daniels. – London ; New York : Routledge, 2016. – Текст : непосредственный.
6. Harper, C. *Journalism in a Digital Age* / C. Harper // *Democracy and New Media* / ed. by H. Jenkins, D. Thorburn. – Cambridge, MA : The MIT Press, 2003. – P. 272–276. – Текст : непосредственный.
7. Sultan, M. I. *Charting the Digital Odyssey: Exploring Challenges and Unleashing Opportunities for Journalism in the Digital Era* / M. I. Sultan, A. S. Amir // *Warta Iski*. – 2023. – Vol. 6, № 2. – DOI: 10.25008/wartaiski.v6i2.254. – Текст : электронный.
8. Yılmaz, Ö. *Digital Journalism: Transformations, Challenges, and Innovations* / Ö. Yılmaz. – Roma : WriteUp Books, 2024. – ISBN 979-12-5544-074-1. – Текст : непосредственный.
9. Ozgen, O. *Handbook of Research on Consumption, Media, and Popular Culture in the Global Age* / O. Ozgen. – Hershey, PA : IGI Global, 2019. – ISBN 979-12-5544074-1. – Текст : непосредственный.

10. Beckett, C. The Value of Networked Journalism / C. Beckett. – London : The London School of Economics and Political Science, POLIS: Journalism and Society, 2010. – Текст : непосредственный.

11. Castells, M. Communication, Power and Counter-power in the Network Society / M. Castells // International Journal of Communication. – 2007. – Vol. 1, № 1. – P. 238–266. – Текст : непосредственный.

12. Agrawal, A. Media Ethics in the Digital Era / A. Agrawal. – New Delhi : IJMRA Publication, 2023. – Текст : непосредственный.

13. "2019–2023-жылдарга санариптик Кыргызстан" Кыргызстандагы кибермейкиндикти коргоо стратегиясы. – Текст : электронный // Цифровой Кыргызстан : [официальный сайт]. – URL: <https://digital.gov.kg/ky/activities/strategiya-zashhity-kiberprostanstva-v-kyrgyzstane/> (дата обращения: 13.11.2025).

14. Representatives of Media, Civil Society, and Digital Activists Learned the Basics of Cybersecurity and Digital Hygiene. – Текст : электронный // Media Dialogue : [website]. – URL: <https://mediadialogue.kg/en/category/capacity/needs-assessments/> (дата обращения: 13.11.2025).